

De Vriendenkring

Maandblad van het Religieus Genootschap der Vrienden (Quakers)

Website: www.Quakers.nu; 90e jaargang nr. 9, oktober 2019.

'Met een tedere hand'
naar een tekst van Isaac Penington (1667)

De Vriendenkring

ISSN: 0167 – 3807

Maandblad van het Religieus Genootschap der Vrienden (Quakers)

Abonnementsprijs:

Nederland

€30,00 per jaar

Europa en Wereldwijd

€45,00 per jaar

Email abonnement (PDF)

€5,00 per jaar

Deze Vriendenkring is gedrukt op milieuvriendelijk papier met deze drie certificaten

**Het gebeurt helaas vaak dat abonnees vergeten te betalen. Van-
daar het verzoek: Maak van de betaling van het abonnement een
periodieke overmaking.**

Bankrekening: (IBAN) **NL65 TRIO 0212 3772 64** t.n.v. Religieus Genoot-
schap der Vrienden Quakers te Amsterdam met vermelding van
'Abonnement De Vriendenkring'. Voor buitenland: (BIC) TRIONL2U

Nieuwe abonnees, adreswijzigingen en betalingen email:

vriendenkringredactie@gmail.com

Redactieleden:

Eindredactie:

Sytse Tjallingii, Van Nispensingel 5, 8016 LM,
Zwolle, tel. 038-4608461/06-40030923.

Email: vriendenkringredactie@gmail.com,

Schrijver:

Hylkia Nieuwerth

Redactielid/leden:

Els Ramaker en Joke Hofman

Correctie:

Hylkia Nieuwerth en Frieda Oudakker

Voor abonnees met gezichts- of leesproblemen was er een gesproken versie van De Vriendenkring. Als je hier behoefte aan hebt neem dan contact op met de redactie.

Kopij voor De Vriendenkring is heel erg welkom voor de 15^e van iedere maand! (Tenzij anders afgesproken).

De Vriendenkring staat in kleur op de website, waar je nog een schat aan aanvullende en actuele informatie over de Quakers vindt.

Bezoek daarom geregeld de Quaker website:

www.Quakers.nu (je wordt doorgeschakeld naar het blog waar ook de Vriendenkringen staan)

De Nederlandse Quakers hebben twee Facebookaccounts:

Quakers Nederlandse Jaarvergadering (openbaar)

Nederlandse Jaarvergadering (besloten, wil je lid worden mail dan naar de redactie: vriendenkringredactie@gmail.com

In dit nummer:

Van de redactie.....	4
Wacht in zijn Licht.....	5
Met een tedere hand	6
Een liefde die op mij wacht.....	7
William Penn in de Hap-Stil-Snap	9
Teamontwikkeling met een tedere hand	11
Grensbijeenkomst in Sittard.....	13
Streekdag Quakers Midden en Zuid Nederland in Tiel – 1-9-2019	19
Iets over onze Richtlijnen.....	20
QCEA heeft een nieuwe schrijver!	22
Conflicten een mogelijkheid om te groeien?	24
Zorg voor elkaar.....	26
With a tender hand.	27
Quaker zijn nu (Deel II).....	28
Vrienden in het hele land	34
Waar zijn Quakerbijeenkomsten?	35
Foto's van de fotoworkshop op de Grensbijeenkomst.....	36

lichtjes in de kapel (fotoworkshop)

Van de redactie

Wat een mooie dingen gebeuren er toch! Streekdag, Hap-Stil-Snap, Grensbijeenkomst, Walk of Peace, volop Quaker activiteit! Wat een diepgang en inspiratie! Geniet van het lezen en bekijken van wat hieruit voort kwam. Ondertussen zijn er natuurlijk ook zorgen over, hoe we met elkaar omgaan. Is dat altijd met een ‘tedere hand’ zoals Isaac Pennington al in 1667 voor ons opschreef. Zo actueel is dat nu nog!

Wat zijn we soms ongeduldig met elkaar en willen we resultaten in plaats van goede verhoudingen, warme belangstelling voor elkaar en elkaar een tedere hand geven.

In verband met de komende Najaarsbijeenkomst op 30 november in Amsterdam, hebben we een aantal artikelen opgenomen over ‘Elders’ omdat die de kwaliteit van onze bijeenkomsten zouden kunnen verbeteren. Immers, de structuur van onze groep Quakers in Nederland is ondergeschikt aan wat we voor sfeer en inspiratie weten te creëren als we bij elkaar komen. Hoe we deze ‘Elders’ zoals ze in Engeland heten, in Nederland zouden moeten noemen is wellicht minder belangrijk. Als we helder hebben wat we ze zouden willen vragen om te doen, komt die naam waarschijnlijk vanzelf wel. ‘Elders’ zouden vooral kunnen stimuleren dat sommigen de drempel overkomen om iets in de meeting te zeggen, of in elk geval na de meeting te delen wat hen ten diepste bezig houdt. ‘Elders’ zouden ook diegenen kunnen aanspreken die wellicht te snel of te gemakkelijk het woord voeren. Wellicht zouden zij ook een rol kunnen spelen als er tegenstellingen en/of conflicten zijn.

Er is zoveel goede literatuur, zoveel inspirerende wijsheid van de Quakers die ons voorgingen. Er zijn ook inspirerende mensen die we kunnen uitnodigen om een workshop bij ons te doen, zoals de Kindlers.

Laten we beseffen dat we elke dag van ieder van ons mogen leren hoe we die tedere hand vorm geven. Misschien wil jij een cursus volgen of een speciaal thema bestuderen en er over spreken en schrijven.

Wat een mogelijkheden, wat een rijkdom, wat een diepgang!

Namens de Vriendenkringredactie, bestaande uit Els Ramaker, Frieda Oudaker, Hylkia Nieuwerth, Joke Hofman, Sytse Tjallingii.

Sytse Tjallingii

Wacht in zijn Licht

*'Wacht in zijn Licht
op zijn heilige bewegingen
in uw zielen.'*

William Penn, 1677

Bron: Quaker Geloven en Werken. In: *De Oude Waarheyd Ontdekt*, Rotterdam 1684, blz. 35

*Schilderij van
Irene Peters*

Met een tedere hand

Door Sytse Tjallingii

Deze tekst van Isaac Pennington kwam ik tegen voor in het boek “With a tender hand A resource book for Elders and Oversight’ Naar aanleiding van deze uitspraak bracht ik een dag door met het beeldhouwen van een tedere hand die een kindje draagt. Het was voor mij voor het

eerst in mijn leven dat ik beeldhouwde. Het was een heel mooi proces om zo een hele dag gefocust te zijn op die tederheid. Op bescherming en ondersteuning van het beginnend leven!

*Our life is love, and peace, and tenderness;
and bearing one with another,
and forgiving one another,
and not laying accusations one against another;
but praying one for another,
and helping one another up with a tender hand.*

Isaac Pennington, 1667

*Ons leven is liefde, vrede en tederheid;
Het (ver)dragen van elkaar en
het vergeven van elkaar,
en het niet uiten van beschuldigingen naar elkaar,
maar het bidden voor elkaar
en elkaar helpen met een tedere hand.*

Een liefde die op mij wacht.

*St Johannes van het Kruis (1542-1591), Spaans mysticus, Karmeliet priester.
Ingezonden en vertaald door Nel Bennema*

*Ce qui passera de l'autre coté
Quand tout pour moi aura basculé dans l'Eternité,
Je ne sais pas:
Je crois, je crois seulement
Qu'un amour m'attend.*

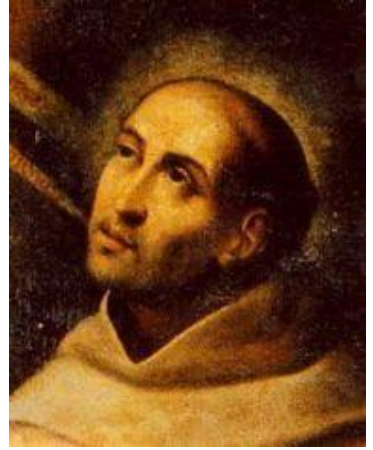
*Je sais pourtant qu'alors il me faudra faire,
Pauvre et sans poids, le bilan de moi,
Mais ne pensez pas que je désespère:
Je crois, je crois tellement qu'un Amour m'attend.*

*Ne me parlez pas des gloires et des louanges
Des bienheureux
Et ne me dites rien non plus des anges.
Tout ce qui je peux, c'est croire, croire obstinément qu'un Amour m'attend.*

*Maintenant, mon heure est si proche et que dire?
Oh, mais sourire
Ce que j'ai cru, je le croirai plus fort au pas de la mort
C'est vers un Amour que je descends doucement.*

*Si je meurs, ne pleurez pas, c'est un Amour qui me prend
Si j'ai peur – et pourquoi pas?
Rappelez-moi simplement
Qu'un Amour, un amour m'attend.
Il va m'ouvrir toute entière à sa Joie, à sa Lumière.*

Amen

St Johannes van het Kruis

*Wat er zal gebeuren aan de andere kant,
Wanneer voor mij alles zal zijn terechtgekomen in de Eeuwigheid,
Ik weet het niet:
Ik geloof, ik geloof alleen
Dat er een liefde op mij wacht.*

*Ik weet dat ik toch mijn balans zal moeten opmaken
Arm, en geen man van gewicht
Maar denk niet dat ik wanhopig ben:
Ik geloof, ik geloof zo zeker dat er een Liefde op mij wacht.*

*Praat me niet over de glorie en de lofzangen van de zaligen,
En zeg me helemaal niets meer over engelen.
Alles wat ik kan geloven, en koppig zal blijven geloven
Is dat er een Liefde is die op mij wacht.*

*Nu is mijn einde zo nabij en wat zal ik zeggen?
Oh, maar blijf glimlachen.
Wat ik heb geloofd en wat ik bij het naderen van de dood nog vaster zal gelo-
ven,
Is dat ik op weg ben naar een Liefde en het is in de Liefde dat ik zachtjes zal
verzinken.*

*Als ik sterf, huil dan niet, het is een Liefde die mij meeneemt.
Als ik bang ben – en waarom niet?
Herinner mij er dan eenvoudig aan
Dat er een Liefde, een Liefde op mij wacht
Die mij helemaal zal opnemen in haar Vreugde, in haar Licht.
Amen.*

Door de eeuwen heen is dit gebed vele malen uit het Spaans in het Frans ver-
taald, met diverse wijzigingen en toevoegingen.
Tijdens één van onze wandelingen in Frankrijk, vele jaren geleden heb ik dit
meegenomen uit een klein Romaans dorpskerkje. De kerkdeur stond wijd
open, zoals altijd in die kleine dorpskerkjes. Binnen was het geloof van vele
eeuwen geloven nog voelbaar; de tijd viel even weg. Soms is een kerk meer
dan een hoop stenen!

William Penn in de Hap-Stil-Snap

door Sytse Tjallingii

Op onze Hap-Stil-Snap woensdagavond 18 September in Zwolle lazen we de tekst van William Penn:

'Wacht in zijn Licht op zijn heilige bewegingen in uw zielen.'

In de stilte beleefden we intens de diepte van deze woorden.

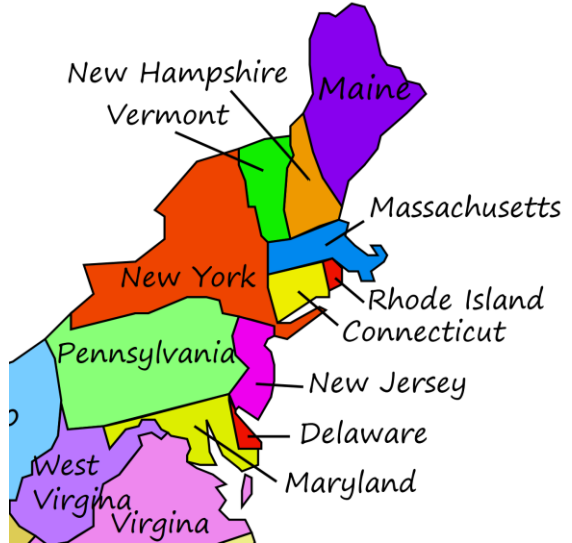
William Penn (1644-1718) was de stichter van de Engelse kolonie Provincie Pennsylvania in Noord-Amerika, waaruit later de Amerikaanse staten Pennsylvania en Delaware ontstonden.

Penn was de zoon van admiraal William Penn en Margaret Jasper, dochter van een Rotterdamse koopman. Hoewel William Penn jr. was opgevoed in de traditie van de Anglicaanse Kerk, sloot hij zich als student in Oxford

aan bij de beweging van de quakers. Hij was bevriend met George Fox, de stichter van de quakers, die werden beschouwd als ketters omdat hun inzichten afweken van die van de staatskerk. Zo weigerden de quakers onder andere om een eed af te leggen, ongeacht aan wie. Evenals vele andere quakers werd William Penn diverse malen gevangengezet en hij werd ook van de universiteit gestuurd.

In 1677 ontving een groep prominente quakers, onder wie William Penn, de koloniale provincie West New Jersey. Vele kolonisten uit Engeland vestigden zich daar. Penn zelf bleef nog in Engeland maar stelde wel een handvest op waarin de vrijheid van de kolonisten werd vastgelegd, evenals het recht op een eerlijke berechting, vrije verkiezingen en godsdienstvrijheid.

Penn gaf het gebied de naam Sylvania (van het Latijn voor 'bos'). Ter ere van Penns vader veranderde de koning de naam van het gebied in Pennsylvania. Mogelijk had hij ook als motief om de quakers en andere 'onrust-

stokers' een woonplaats te bieden op grote afstand van het vaderland. Penn vestigde zich er zelf in 1682 en sloot er verscheidene verdragen met de indianen.

Uit geschriften van Penn:

'De aardse vorsten poogden hun koninkrijken uit te breiden door roven en bloedvergieten; Hij echter breidde Zijn rijk uit door zelf het lijden op zich te nemen en zijn tegenstanders door overreding voor zich te winnen. Hij nam nimmer dwang te baat, terwijl zij steeds geweld gebruikten. Hun overwinningen werden dan ook gevolgd door slavernij en ellende, terwijl Zijn overwinningen leidden tot groter³ 'vrijheid en geluk voor degenen, die Hij voor zich won. Zij zochten in alles de bevrediging van zichzelf; bij Hem ging het om het doen van de wil des Vaders.'

Penn was de eerste die ooit voorstelde om in Europa een gemeenschappelijk parlement te vormen met vertegenwoordigers van alle landen, zodat er over conflicten gepraat kon worden, niet gevochten.³ Toch dacht men dat zo'n parlement strijders nodig zou hebben, om genomen beslissingen kracht bij te zetten. Maar Penn geloofde niet dat vrede zou ontstaan uit vechten.

In zijn geschrift: "Fruits of Solitude" schreef hij:

"Let us then try what Love will do; for if men did once see we love them we should soon find they would not harm us."

³ Een opstel over de huidige en toekomstige Vrede in Europa' (1693).

Teamontwikkeling met een tedere hand

Door Marlies Tjallingii

Dat was de titel van onze bijdrage aan een intensieve bijeenkomst van enkele dagen met de Kindlers in Glenthorne in het Lake district in Engeland. De titel “met een tedere hand” hadden we uit een citaat van Isaac Penington en ook van de titel van een boek over Elders. Bij de Hap-Stil-Snap bijeenkomst in augustus in Zwolle lazen we het citaat van Isaac Penington dat ook in Quaker Faith and Practice en Quaker Geloven en Werken staat.

“.....maar het bidden voor elkaar en elkaar helpend met tedere hand.“

THE KINDLERS

Vooral de laatste zin uit dit citaat is de hele maand met ons mee gegaan en inspireerde tot enkele oefeningen met tedere of zachte handen. Hoe is het om jezelf, je gezicht aan te raken met een tedere hand? Wanneer doen we dit eigenlijk? Of doen we dit nooit? Een nieuwe ontdekking om het eens te doen. Probeer het maar eens!

Steeds nieuwe mogelijkheden deden zich voor om de tedere handen te gebruiken.

We maakten een kring met open handen naar links en naar rechts met de handpalmen naar boven. Mijn rechter hand ondersteunde de linker hand van mijn buurvrouw of man en de linkerhand werd gedragen door mijn linker buurman. Gedragen worden en dragen, verbinding makend op die manier met de hele groep.

De laatste dag van de bijeenkomst deden we dezelfde oefening, maar die bouwden we nog verder uit. De rechterhand deden we in het midden en de linker hand legden we op de schouder van de buurvrouw of -man. Hierdoor kwam er een toren van handen in het midden, als de as van een wiel. Een prachtige verbinding met de groep.

Zo ging de tedere hand met ons mee in de cursus die we gaven.

Kindlers: wat een mooie naam! 'To kindle' betekent aansteken. Dit is een groep 'facilitators' workshopgevers, trainers die groei in afzonderlijke meetings in Engeland stimuleren. De groep bestaat uit zeer ervaren mensen die al heel veel workshops hebben gegeven. Enkele workshop titels: 'Prayer' (gebed), 'Vocal Ministry' (met het woord getuigen in de meeting).

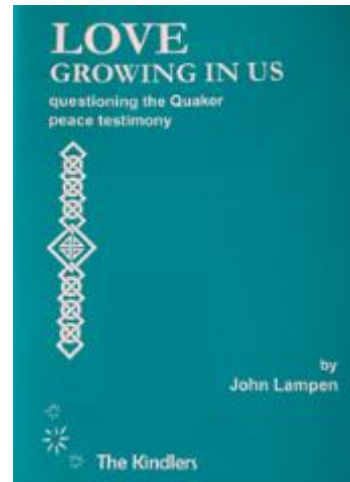
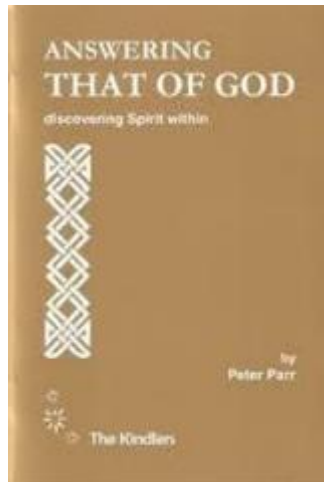
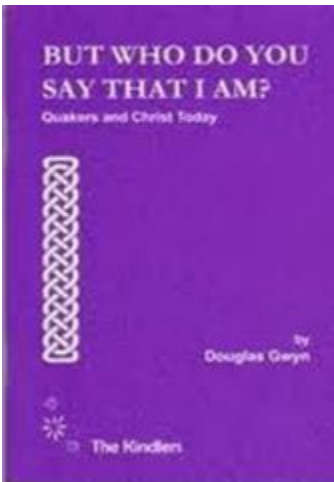
Ze hebben ook boekjes geschreven over de verschillende onderwerpen die Quaker meetings helpen om hun spirituele leven te verdiepen. Enkele titels: 'Answering that of God, discovering the Spirit within.' (Antwoorden op dat van God, de Geest in ons ontdekken), 'What does Love require of us?' (Wat

liefde van ons vraagt?)

Er waren mensen die pas begonnen zijn met het leren geven van workshops. De groep kwam bijeen van 9 tot 12 september. Ze hielden een zakenvergadering waarin allerlei lopende zaken werden besproken. Daarnaast waren Sytse en ik uitgenodigd om een verdiepende cursus te geven onder andere met Geweldloos of Verbindend Communiceren. We leerden in de pauzes waar de Kindlers mee bezig zijn en hoe ze werken. Hoe ga je om met God? Wat betekent avontuurlijk leven?

Een belangrijke vraag voor hen is: Waar kun je 'Elders' inzetten? We hebben nog geen goed Nederlands woord voor Elder. Het is een soort vertrouwenspersoon die zich inzet voor het 'voeden' van de meeting. Kunnen ze een rol spelen bij het geven van workshops? Ik begreep dat een Elder dan de taak heeft om te zien of er mensen zijn die extra behoeftes hebben tijdens de workshop. Wellicht ook of er mensen zijn die mogelijk te veel aandacht vragen en die dan gevraagd worden om te luisteren en rustig aanwezig te zijn. Dat hoeft de workshopleider dan niet te doen. De Elder heeft voorafgaande aan de workshop overleg met de workshopleider(s) om te horen wat zij nodig hebben. We hebben zelf ook ervaren hoe belangrijk het kan zijn dat iemand die de deelnemers kent, ondersteunt bij het werken met de groep.

Het zou zeer zeker de moeite waard zijn om te zien of we eens een Kindler kunnen uitnodigen voor een inspiratie-moment op onze Algemene Vergadering of voor een speciale dag om ons te laten inspireren. Ook zijn de boekjes die ze geschreven hebben zeer de moeite waard om te bestellen en daar samen mee bezig te zijn. <https://bookshop.quaker.org.uk/search?q=kindlers>

Grensbijeenkomst in Sittard

van 7 tot 9 september

Door Els Ramaker

Wij gingen vrijdag rond 11 uur op weg naar Sittard. Onderweg moesten we eerst de hond van Frieda in Venlo in pension brengen. We wilden vroeg aanwezig zijn in het Bezinningshuis Regina Carmeli. Het Bezinningshuis maakt deel uit van het klooster. Er wonen/werken 30 nonnen.

Het Bezinningshuis Carmeli met de mooie tuin (foto Joke Hofman)

We wilden nog de naamkaartjes, kamerindeling e.d. klaarleggen voordat de deelnemers zouden arriveren. En misschien moesten we nog stoelen klaar zetten.

Dat viel allemaal mee. Zuster Gisela, onze gastvrouw, had al veel geregeld. Ik was hier voor de eerste keer. Wat een goede locatie: ieder een eigen douche en toilet, mooie royale ruimtes waar we gebruik van konden maken. En een prachtige tuin overal om de gebouwen heen.

Rond 16 uur kwamen de eerste deelnemers binnendruppelen. Behalve Vrienden uit Nederland, waren er Vrienden uit Duitsland, België, Groot Brittannië en Ierland. Een fiks aantal van hen was al eerder bij een grensbijeenkomst, dus was het een vrolijk weerzien.

Het weekend begon met een broodmaaltijd met een heerlijke soep. Na het eten heette Frieda ons allen “hartelijk” welkom. Ze gebruikte “hartelijk” met name vanwege het woord “hart”. Ze sprak over de fase van afstemming op de hart-energie. Dat betekent dat je ánders werkt, bewust en alert aanwezig bent

je voelhorens uitzet, meer aandacht voor rust en stilte, voor intuïtie. Ze concludeerde: contact - vanuit ons hart - met onszelf, met de mensen om ons heen, dat stroomt vanzelf door naar de hele wereld. Mieke van Opheusden zorgde ervoor dat wij elkaars namen leerden te onthouden middels een paar leuke kennismakingsspelletjes. Daarna introduceerde Erik zijn onderdeel van het programma: Quakers en Kunst. Op de tafels waren plakken rode kool, maiskolven, venkel e.d. neergelegd en ook papier, potloden en stiften. Er werden wenkbrauwen opgetrokken bij het zien van de groenten. Wat daarmee te doen? Sommigen begonnen al met natekenen. Erik vroeg ons wie zich creatief zou willen noemen. Aanvankelijk reageerde iedereen terughoudend, maar na een paar voorbeelden van creativiteit, kwamen de tongen los: de een hield van creatief koken, de ander van tuinieren, weer een ander noemde creatief lesgeven of creatief opvoeden. Maar ook creatief een ziekte doormaken, met een handicap omgaan enz. Hij gaf ons veel informatie niet alleen over wat kunst is, maar ook over kunstenaars. In ieder van ons is creativiteit; zonder creativiteit zou de mens de evolutie niet zijn doorgekomen. Toen was er koffie of thee met een koekje (ook voor de diëten!) Tot slot van de avond vertelde Thea Droog een mooi zelfgeschreven sprookje: "De wandelende bomen van het oerbos" Marlies Tjallingii en Susanne Odeh lieten diegenen op zaterdagmorgen bewegen, die er iets vroeger voor op wilden staan. Toen ontbijt en om 9 uur vervolgde Erik zijn programma. Hij noemde benoemde de link tussen creativiteit en religie. Kunst komt van diep binnenin je. Je zou kunnen zeggen: kunst is als bidden. Kunst is groeien als mens.

Tai Chi 's morgens

Er was ook klei op tafel gelegd. Onderwijl kon je daar mee bezig zijn. Er zijn in de geschiedenis van de Quakers ook heel wat kunstenaars geweest: schilders, dichters, schrijvers, componisten.

Over de componisten gaf Joke Hofman na de koffie de workshop: introductie in Quaker muziek: De eerste Quakers verwierpen muziek, omdat het hoorde bij de traditionele kerkorde. Als je zong, gebruikte je de voorgeschreven teksten en daar wilden zij juist mee breken. Het werd ook frivool gevonden. Het hield je af van waar het werkelijk over ging. Maar... George Fox zong toen hij in de gevangenis zat, ook al veroordeelde hij psalmen zingen en straatmuziek!

Joke noemde latere Quaker tekstschrijvers/dichters, die inmiddels bekende liederen hebben geschreven, b.v. Greenleaf Whitties and Baptist Robert Lowry (“How can I keep from singing”)

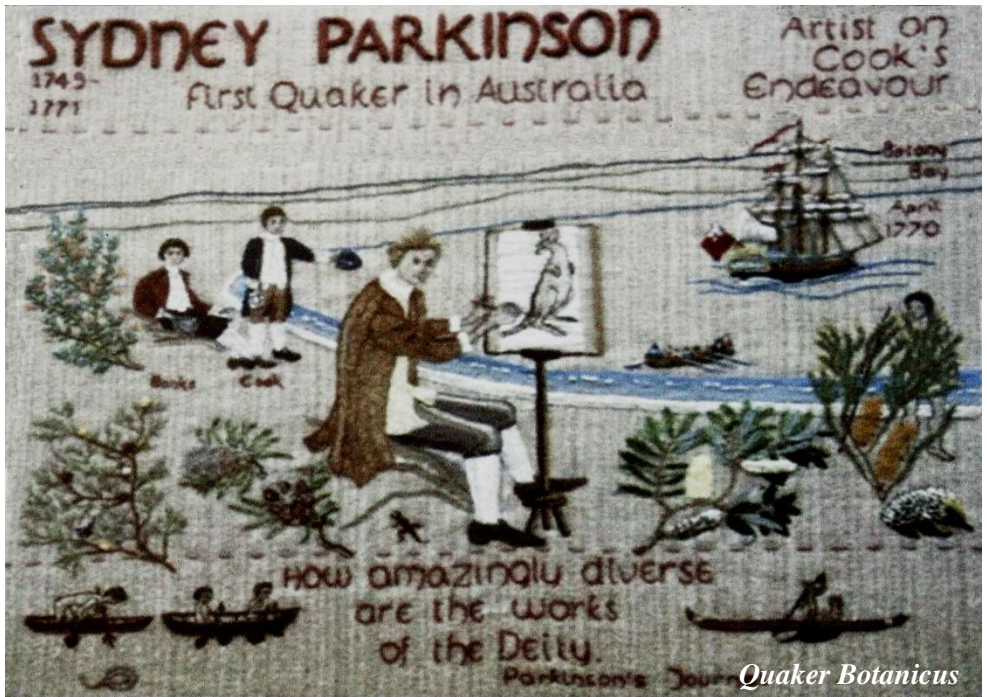
Meer eigentijds denken we aan Tony Biggin, componist van “The gates of Greenham” en “Cry of the earth”. Beide zijn ‘peace passions’.

Joke liet ook een aantal liederen horen van Quaker componisten of -tekstschrijvers.

Na de koffie kon men kiezen uit een aantal workshops: Quaker muziek (de liederen zingen o.l.v. Joke, die voorheen genoemd waren) Creatief fotograferen o.l.v. Sytse Tjallingii en Kunst en Verzet door Mieke van Opheusden. Mieke liet mooie foto's met voorbeelden zien van kunst, gebruikt bij bijv. de-

monstraties. Soms drukt een banner beter uit waar het over gaat, vaak op kunstzinnige wijze. Bijvoorbeeld met woordspelingen die heel goed gevonden zijn. Of uitbeeldingen. We zagen een politieagent op een foto met aan beide kanten naast zich twee clowns, die hem omhelsden. Er ontstond een gesprek hierover. Was dit helemaal gewelddoos? Hoe voelde de agent zich? Het was een boeiende workshop. Na de uitgebreide warme maaltijd, waren er opnieuw workshops te kiezen: sacred dance o.l.v. Frieda Oudakker en botanische tekeningen en schilderijen van Sydney Parkinson (1745-1771) o.l.v. Janet Kreysa. Hij was een Quaker die tijdens een (zeil-)bootreis Australië,

Nieuw Zeeland en Tahiti bezocht. Hij was de eerste Europeaan die tekeningen maakte (zo'n 1300 stuks) van de planten die hij onderweg aantroef. Janet had zich in hem verdiept en vertelde over zijn leven en liet ook diverse van zijn illustraties zien.

Mike Zipsen liet een aantal Vrienden kennis maken met het brailleschrift. Na de thee kon je opnieuw één van de workshops kiezen of gewoon fijn contact hebben met elkaar.

's Avonds hadden we een bar gezellige avond o.l.v. Anneke Janssen. Er werden gedichten voorgedragen en de hele groep werd uitgedaagd om een verhaal te vertellen waarin een paar muziekinstrumenten een rol moesten spelen. Verassend om te zien wat de verschillende groepen daarvan maakten!

Als afsluiting deden we met elkaar de dans 'De Bron', waarbij we elkaar ondersteunden bij het naar de wereld dragen van het waardevolle dat we uit onze diepste Bron putten..

Toen was het weer de laatste dag. Na het ontbijt ontruimden we de kamers en daarna liet Sytse Tjallingii prachtige foto's zien die tijdens de fotoworkshop gemaakt waren.

Van 11-12 uur hadden we een fijne "silent meeting" samen.

Ik had heel sterk een gevoel van verbinding.

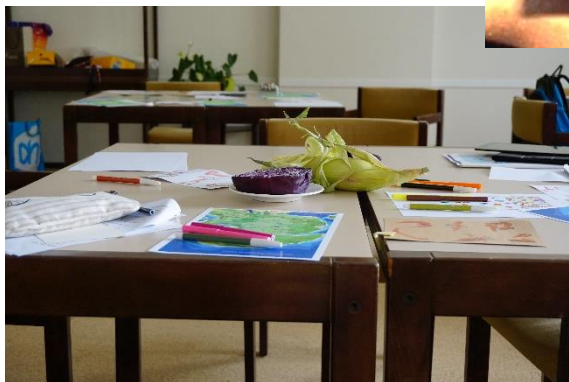
Het weekend eindigde na de warme lunch.

Het was een heerlijk weekend!

Foto's van de fotoworkshop op de grensbijeenkomst

See God in All foto Martin Touwen

Creativiteits tafel foto Tony Weekes

sprekende ogen (foto Jean Vliegen)

Iets over onze Richtlijnen

door Pieter Ketner met toestemming van Peter Spreij

Vijfentwintig jaar geleden, tijdens de Herfstvergadering op Woudschoten hield Tjeerd Dibbits (AMV) een inleiding over onze Richtlijnen. In de Vriendenkring van december 1994 doet Peter Spreij verslag hierover. Hier volgt zijn verhaal.

“Het onderwerp dat centraal stond: de ‘Richtlijnen’ had bij sommige Vrienden vooraf een schrikreactie veroorzaakt. Moeten we ons met die droge stof gaan bezighouden, met regeltjes en voorschriften? Dat was zeker niet de bedoeling en is het ook niet geworden.

Tjeerd hield zijn inleiding over waar het bij die richtlijnen nu eigenlijk omgaat, en over de historische ontwikkeling ervan. Moeten onze richtlijnen een wet van Meden en Perzen zijn, voor-

schriften waar je niet van af kunt wijken? Tjeerd las ons het verhaal van Daniël voor. Een opvallend verhaal vol fouten en ondeugden. Foute wetten, foute besluiten. Bijna iedereen blijkt fout te zijn in dat verhaal: de mannen die Daniël ten val willen brengen omdat hun jaloezie hen aanzet tot gemene streken; koning Darius omdat hij een onredelijke wet afkondigt en aan het eind van het verhaal schuldigen en onschuldigen een wrede straf laat ondergaan; God, die wel Daniël bevrijdt, maar niet andere onschuldigen; en tenslotte de verteller, die het er best mee eens is hoe het verhaal afloopt. (met het ombrengen van allen die samenzweerden, red.)

Zo stelde men Daniël in de leeuwenkuil voor

Een wet van Meden en Perzen, voor altijd vastgelegde voorschriften die nooit gewijzigd kunnen worden, zo moeten we onze richtlijnen dus niet beschouwen. Kijken we naar de geschiedenis van de Richtlijnen, dan zien we dat de eerste versie dateert uit 1667. Tjeerd las ons ook voor uit een boekje met Richtlijnen uit 1828. In de loop van de geschiedenis zijn de richtlijnen van het Genootschap steeds bijgesteld. We kunnen ze zien als regels van een Genootschap dat ‘zijn erfenis behoedt’, een levend erfgoed in plaats van een wet van Meden en Perzen.

In de loop van de geschiedenis zijn de accenten verlegd omdat de maatschap-

Arenlezen op de Sabbath:; doorbreken van regels?

pelijke ontwikkelingen en veranderende inzichten daartoe aanleiding gaven. Maar de essentie blijft dezelfde. Dat betekent onder meer dat de figuur van Jezus Christus, in de Richtlijnen, zoals we die leren kennen bijvoorbeeld uit de Bergrede, centraal staat. In het nieuwe concept voor de Richtlijnen dat binnenkort aan de Vrienden zal worden voorgelegd, wordt dat accent heel duidelijk gelegd, met direct daaraan verbonden het Vredesgetuigenis dat altijd centraal heeft gestaan in de overtuiging en de praktijk van de Vrienden. Geen wet van Meden en Perzen, dus. Ondanks het feit dat het tegen de regels is, plukken de leerlingen van Jezus aren op de sabbat. Wij staan steeds in het spanningsveld tussen de regels die vastgelegd zijn om de grenzen te stellen, zodat we dat wat waardevol is kunnen behoeden, en de noodzaak om over die grenzen heen te kunnen stappen als ze door hun rigiditeit de essentiële waarden in de weg gaan staan”.

Aldus Peter Spreij.

Door een kleine commissie werd in de jaren 80 en 90 van de vorige eeuw, jarenlang hard gewerkt aan een herziening van onze richtlijnen. Deze kregen de goedkeuring van de Vrienden tijdens de Jaarvergadering in mei 1995. In 2008 vonden enkele aanvullingen en wijzigingen plaats.

Is het toeval dat Jan de Winter dit jaar een inleiding hield die betrekking had op de Richtlijnen? Zijn onze Richtlijnen aan een herziening toe? Of moeten we ze eerst maar weer eens goed lezen en met elkaar bespreken? Hoe is jouw interpretatie? Laten we behouden wat goed is.

QCEA heeft een nieuwe schrijver!

Door Jeremy Lester

Zoals velen van jullie wellicht weten, heeft QCEA - de Quaker Council for European Affairs (in het Nederlands: de Quaker Raad voor Europese Aangelegenheden) - een Algemene Vergadering om de visie van de organisatie te bepalen en een 'Executive Committee' om toezicht te houden op de werking van de organisatie.

Ik werk al meerdere jaren met beide, maar dit jaar werd ik gevraagd om de schrijver te zijn - (een soort voorzitter) - voor deze twee organen. Dat was een "wow" -moment voor mij, omdat Oliver Robertson, de rol van schrijver de afgelopen jaren vervulde, geholpen heeft om QCEA een effectieve en zeer gewaardeerde stem voor Quakers te maken.

Jeremy Lester

Ik werk al tientallen jaren in de Europese Unie en voel passie voor Europa als mijn materiële thuis, net zoveel als ik voel dat de Quakers mijn spirituele thuis zijn. Het leek mij dat het schrijverschap een perfecte rol voor me was, nu ik geen betaalde baan meer nodig heb, en ook omdat ik dol ben op het idee om Quaker-waarden in Europa te promoten. Welnu, dat kan nog steeds waar zijn, maar ik ben begonnen te denken dat het werk dat we moeten doen meer dan ooit ontmoedigend is.

De Europese Unie is voortgekomen uit een Europa dat de verdeeldheid van nationalisme, waardoor het uit elkaar gescheurd was, de rug toekeerde, trots was op de waarden van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens, wilde aantonen dat de sociale democratie een bolwerk tegen het rauwe kapitalisme zou kunnen zijn alsook tegen totalitair communisme. Steeds dichterbij, zeker van haar waarden, totdat ...

Europese uitbreiding het losser maakte, bezuinigingen maakten het ongelijker, totdat Brexit en ander bekrompen nationalisme Europa ondermijnde, totdat het reageerde op migratie met hogere muren, en op Trump en Poetin door meer aan wapens uit te geven. Europa bevindt zich in een storm, onzeker welke weg te gaan.

De Quaker Council for European Affairs is een kalme stem in die storm. Als we die stem luider kunnen laten klinken, kan dat helpen om de kernwaarden van de EU te herstellen. Het was tenslotte Quaker William Penn, die in 1693 al voorstelde een 'Raad van Europa' op te richten voor vrede in een door

oorlog verscheurd Europa. De EU is die visie voor de 21ste eeuw - mits deze niet wordt ontspoord door de problemen die ik in de vorige paragraaf heb genoemd!

In de komende jaren zal de Quaker Council for European Affairs zich richten op twee prioriteiten, twee werkgebieden - vrede en mensenrechten.

M.b.t. vrede is al aangetoond dat QCEA gehoord moet worden - zij het op gebieden zoals vredesopbouw in het buitenland waar de EU graag bereid is naar te luisteren, of op gebieden, zoals wapenproductie waar de EU hardhorend is, en graag haar militaire capaciteiten opbouwt.

M.b.t. mensenrechten, heeft QCEA zich gericht op de behandeling van migranten. Dit lijkt nu een bijzondere testruimte voor het de-facto afschrikken van migratie door selectief misbruik van mensenrechten, Het is een naargeestige reactie op nationalistische stemmen in Europa. QCEA richt zich op stille diplomatie om haar stem gehoord te krijgen en om het verschil te maken.

Hoe ziet QCEA er over drie jaar uit wanneer ik het schrijverschap mag overdragen? Ik hoop dat het dan op een solide financiële basis gebouwd zal zijn. QCEA is weliswaar enorm kosteneffectief, maar het heeft meer inzet en dus omzet nodig dan nu. Ik hoop dat het dan nog steeds een briljant en gemotiveerd team heeft, net als vandaag, en ik hoop dat het zal worden erkend als essentiële Quaker-stem voor vrede en mensenrechten in Europa. Dat is onze bijdrage aan een Europese Unie als essentiële stem voor vrede en mensenrechten in de wereld.

**61 civil society orgs say:
EU peace project under threat**

Quakers protesterend in Londen

Conflicten een mogelijkheid om te groeien?

Uit het boekje Conflict in meetings, (deel 4 uit de serie Eldership and Oversight).

Ingezonden, bewerkt en vertaald door Joke Hofman

Vrede begint in onszelf. Het moet ingebed worden in onze gezinnen, in onze meetings, in ons werk en in onze vrije tijd, nationaal en internationaal. Die taak zal nooit klaar zijn. Vrede is een proces van verbonden zijn (to engage in), niet een doel dat moet worden bereikt. (Sydney Bailey, 1993)

Het Quaker vredesgetuigenis is ontstaan in een tijd dat de Quakers met zeer veel tegenstand en geweld te maken hadden. In onze tijd is dat gelukkig niet zo en daarom vraagt het minder van ons. Misschien is dat de reden dat we conflicten liever vermijden dan op een liefdevolle manier elkaar te confronteren met de mogelijkheden en de groei die een conflict kan opleveren.

Conflict en avontuurlijk leven horen bij elkaar. Conflicten kunnen de zaken vastzetten (constrain), maar ook bevrijdend werken en dat hangt geheel van ons af!

Vrienden denken vaak dat een conflict hebben verkeerd is. We hebben tenslotte ons vredesgetuigenis en we moeten vredelievend zijn. Maar hoe vredelievend zou onze meeting zijn als George Fox of John Woolman binnen kwamen? Zij gingen confrontaties niet uit de weg, maar deze confrontaties werden gekenmerkt door het liefdevolle respect waarmee zij de mensen, waar zij een conflict mee hadden, benaderden. En de oprechtheid van hun boodschap was voelbaar voor de mensen tegen wie ze spraken.

Twee voorbeelden van een probleem in een meeting:

- Er is iemand die vaak en langdurig een bijdrage levert in de meeting en die zich niets aantrekt van de discipline die binnen de Quakers op dit gebied bestaat.
- Iemand met een sterke persoonlijkheid is zeer dominant in de groep.

Vraag: worden problemen in onze meeting (h)erkend en onder ogen gezien?

Als je avontuurlijk leeft, ontstaan er altijd conflicten. De kunst is om er op een constructieve manier mee om te gaan. En dat kunnen we leren dankzij de kwaliteit van 'eldership' in onze groep. 'Eldership' is natuurlijk niet een opgave van een paar mensen, die we daarvoor gevraagd hebben, maar het is het delen van de wijsheid en ervaring van elk lid.

Het is heel nuttig als we een aantal simpele richtlijnen hebben voor gasten. Richtlijnen zijn ook heel fijn om de ervaren leden er af en toe aan te herinneren waar ook zij zich aan moeten houden!

Als er een "moeilijk" iemand de meeting bezoekt, is het goed te bedenken, dat we bijna allemaal wel eens een keer moeilijk zijn geweest voor een ander!

Moeilijk gedrag ontstaat meestal als we het (al of niet terecht) gevoel hebben dat onze gevoelens niet worden gerespecteerd. Vaak blijkt trouwens dat die moeilijke mensen ons het meest over onszelf hebben geleerd....

We weten dat anti-sociaal gedrag meestal het gevolg is van een diep emotioneel trauma. We moeten wel bedenken dat een meeting geen therapiecentrum is. Luisteren is het enige (maar echt luisteren kunnen niet veel mensen en het is hard nodig en helend) dat we kunnen doen.

De mediator moet geloven in een oplossing. Maar geen oplossingen aandragen! En geen adviezen, persoonlijke belevenissen! Luisteren en zorgen dat de oplossing uit de deelnemers komt. Je moet de persoonlijke waarde van ieder bevestigen en objectief blijven. Geen oordeel en geen sympathieën en antipathieën mogen meespelen. Niet onderbreken, geen zinnen voor de anderen afmaken. Het enige dat echt werkt: actief, oordeelloos, werkelijk **LUISTEREN**.

Vier belangrijke vragen:

1. Wat is het probleem?
2. Wat is je gevoel erbij. Wat voor effect heeft het op jou?
3. Wat wil je dat er gebeurt?
4. Wat kun je zelf doen?

Er is een video op YouTube over conflicten van de New York Yearly Meeting: https://www.youtube.com/watch?v=47fb0U_efsA (red)

*uit de video
van de New
York Yearly
Meeting*

Zorg voor elkaar

Uit Quaker Faith and Practice Hoofdstuk 12:

12.03 Met onze structuur riskeren we mislukkingen in het begrijpen en overbrengen van onze traditie. We riskeren mislukkingen in de pastorale zorg. We ondersteunen elkaar niet altijd adequaat. Wanneer we mensen aanwijzen om taken voor ons uit te voeren, bestaat het gevaar dat we dit op een te seculiere manier aanpakken ... We kunnen en moeten bidden dat ze de nodige gaven en kracht van de Geest ontvangen.

London Yearly Meeting, 1986

12.05 Sommige vrienden, of ze 'elders' worden genoemd of niet, worden al vanaf het begin gevraagd om spirituele raad. In 1653 stelde William Dewsbury voor dat elke bijeenkomst 'één of twee die het meest gegroeid zijn in de Kracht en het Leven, in het zuivere onderscheiden van de Waarheid' zou moeten benoemen om verantwoordelijkheid te nemen voor het spirituele welzijn van de bijeenkomst en haar leden. Het voeden van het spirituele leven en de verantwoordelijkheid voor het op goede manier houden van de wijdingsssamenkomst kwam bij 'elders' te liggen..

12.12 Verantwoordelijkheden van 'Elders' (verkort)

1. om diegenen die getuigen in onze samenkomsten te begeleiden naar een diepere ervaring van aanbidding;
2. om voorbereiding van verstand en geest aan te moedigen;
3. om studie van de Bijbel en andere geschriften die geestelijk nuttig zijn, te stimuleren;
4. om individueel en samen bidden in de meeting aan te moedigen;
5. het bevorderen van het delen van de verantwoordelijkheid voor de bijeenkomst, wordt gedeeld onder alle leden van de wijdingsdienstgroep; .
6. om Vrienden aan te moedigen die aarzelen om in de meeting te spreken; anderen af te remmen die te gemakkelijk opstaan zonder dat het duidelijk is of de boodschap behulpzaam is;
7. verantwoordelijk te nemen voor rust in de wijdingsdienst, voor orde, eerbied en harmonie.

With a tender hand.

A resource book for eldership and oversight

Door Zélie Gross, Boekoverzicht door Sytse Tjallingii

Dit is het handboek voor ‘Eldership en ‘Oversight’ uitgegeven door Quaker Books 2015, 432 blz. (€21,89 incl. verzendkosten, in drie dagen binnen).

Op de achterkant van het boek staat o.a.:

Het soort gemeenschap dat we samen willen opbouwen als Vrienden is helemaal een onderdeel van ons spirituele leven en hoe we hopen een verschil te maken in de wereld. Dit is een ambitieus doel dat onze aandacht en zorg vraagt; zo'n gemeenschap ontstaat niet bij toeval.

Hoe kunnen we van onze ontmoeting een plek maken waar de Geest gedijt, waar mensen zich thuis voelen en waar mensen zorg hebben voor elkaar? De eerste Vrienden stelden deze vragen al. Zij maakten bruikbare antwoorden die nog steeds voldoen aan de veranderende behoeften van Vrienden.

Quaker life heeft de opdracht voor dit boek gegeven om de huidige Quakers te helpen bij ‘Eldership’ en ‘Oversight’. Het boek put uit vele ervaringen van veel verschillende Quakergroepen in Groot-Brittannië. Het biedt ondersteuning aan Vrienden die het spirituele leven van de gemeenschap voeden. Het is bedoeld om zowel nieuwe als bestaande ‘Elders’ en ‘Overseers’ in deze cruciale rol te ondersteunen.

Zélie Gross is Quaker sinds 1985 en heeft ervaring opgedaan met ‘Eldership’ en ‘Oversight’ in haar lokale en regio groepen. Ze heeft lesgegeven aan het Woodbrooke Quaker Studie Centrum en ze heeft zeer verschillende artikelen geschreven voor Vrienden.

Een overzicht van de Inhoud:

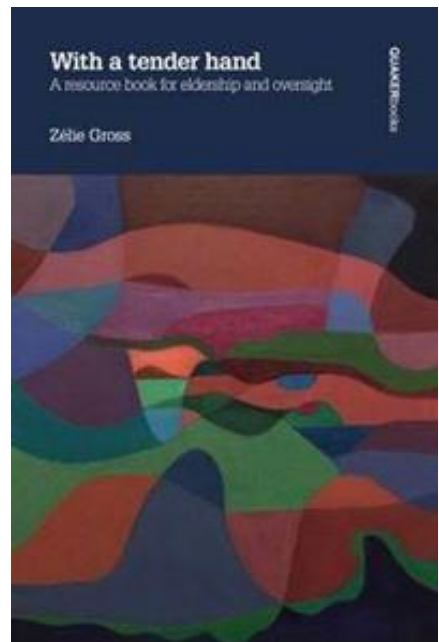
Introductie

1. Pastorale zorg \
2. Aanbidding
3. Gemeenschap
4. Zorgzaam
5. Communicatie
6. leiderschap

Een online aanvullende bronnen link

is:

<https://www.quaker.org.uk/our-organisation/quaker-roles/elders-and-overseers/with-tender-hand#heading-1>

Quaker zijn nu (Deel II)

door Marieke Faber Clarke, Oxford.

Marieke Faber Clarke, dochter van een Britse vader en een Nederlandse moeder die stierf in het kraambed, groeide op in het VK.

Ze werkte niet alleen in Engeland maar ook in Zimbabwe en India. In haar levensloop en in haar overtuigingen laat Marieke zien dat ze een Quaker is. In het vorige nummer beschreef zij haar leven tot ze ongeveer 40 was. Inmiddels is ze bijna 80 maar haar inzet en wereldoriëntatie is dezelfde.

Marieke en Mr Pathisa Nyathi haar collega en uitgever in Zimbabwe

In 1976 waren Suresh en ik 6 weken in Nougam, een dorp in Gujarat, India. Suresh, zelf Indiër, en ik namen –ondanks het dat jaar heftige regenseizoen – deel aan allerlei activiteiten en wij ontwikkelden een band met de bevolking. Terug in Engeland hebben wij besloten weer terug te gaan en zes maanden te gaan werken in een ontwikkelingsproject in Nougam. Suresh schreef: “Het is niet de armoede die verhindert dat arme gemeenschappen projecten runnen. Het probleem is een tekort aan zelfvertrouwen.” Dit was een nieuw en grensverleggend inzicht, heel belangrijk voor het denken over ontwikkelingssamenwerking in India. Wij wilden dus dorpsleiders helpen zich te ontwikkelen, die verantwoording zouden afleggen aan de gewone inheemse mensen.

Ik kreeg verlof van Oxfam. Oxfam verschafte £2013 voor het project en NOVIB £1902. Quakers in Oxford hebben ons ook een aanzienlijk bedrag geschonken. Wij gebruikten dat om de armste mensen in het dorp te helpen. Er werd een coöperatie opgezet voor buffel melk die nog steeds bestaat. Wij tweeën hebben heel veel met de dorpelingen samen gedaan: voor details zie de publicaties hieronder.

Op het einde van het project in 1978 hebben de mensen van het dorp ons gevraagd om op hun manier te trouwen. Ons eerste huwelijk, in Oxford, moest snel gebeuren om de uitkeringen te krijgen. Dat was geen prettige tijd. Ik vreesde - terecht - dat de bepalingen van een voormalig koloniaal land zoals Groot Brittannië, ons huwelijk uiteindelijk onmogelijk zouden maken. Ik was (niet zomaar) bang om mijn vrijheid te verliezen, maar Suresh heeft geen moment geprobeerd om die vrijheid te beperken. Maar tot ons grote geluk konden wij, in 1978 dus – nog steeds arm! - in Nougam op de traditioneel vrouwvriendelijke manier trouwen. Maar dat wij afscheid van onze vrienden in het dorp moesten nemen was heel jammer.

Het werk was boeiend maar het heeft ons wel veel gekost. Ik kreeg waterpokken, een vergiftigde vinger, zeer lage bloeddruk, bloedarmoede en moest een kies laten trekken. Ik verloor ongeveer 7 kilo aan gewicht. Ik werd ook een beetje gedeprimeerd. Ik keerde naar Oxford terug. Mijn huisarts verbaasde zich daarover. Ik kreeg medicatie (de grootst mogelijk dosis) tegen bloedarmoede. Men zei tegen mij: “Hoor eens, jij **moet** niet weer in een Indiaas dorp gaan werken.” Gelukkig had ik een baan bij Oxfam in Oxford.

In 1979 verloor de Labour Party in Engeland de macht en Mrs. Thatcher werd Prime Minister. De politieke atmosfeer was plotseling sterk veranderd. Suresh kon na ons verblijf in Nougam geen passend werk in Engeland vinden. Hij deed een opleiding voor “Youth and community service”. Hij zei tegen mij: dat hij terug zou gaan naar India als zijn zuster zou afstuderen. Ik begreep heel goed dat hij na zijn twee studies en ons project toe was aan de grote opgave, die hij al die jaren had moeten uitstellen vanwege het steunen van zijn familie.

En ik kon niet met hem meegaan. Ik wist dat ik noch de emotionele, noch de lichamelijke kracht had om langer in een Indiaas dorp te werken. Onze medewerkers onder de mensen van Nougam waren het niet met de keuze van Suresh eens: “Ga terug naar Engeland en geef Marieke een baby” zei de leider. Suresh, die diep teleurgesteld was geworden in Thatchers Engeland, zei “Ik kan het niet”. Ik gaf hem groot gelijk. Suresh keerde in augustus 1981 terug naar India. Hij maakte duidelijk dat hij voor altijd zou vertrekken. Ik vroeg een scheiding aan. Ik was er vrij zeker van dat Suresh en ik het contact niet zouden verliezen. Hij communiceert daar veel te goed voor (40 jaar later hebben we nog steeds contact!). Het probleem was dat ik een andere

echtgenoot moest kunnen laten wonen in Groot-Brittannië als ik verliefd werd op een andere niet-Britse man. Wij in Engeland geboren vrouwen hadden in 1974 het recht gewonnen onze echtgenoot bij ons te laten wonen. Suresh had volkomen duidelijk gemaakt dat hij niet van plan was in Groot-Brittannië te wonen. Het was dus zonde van een huwelijksakte om met hem getrouwd te blijven. Hij had er geen bezwaar tegen om Engeland te bezoeken.

Gelukkig hebben Suresh en ik toch nooit het contact met elkaar verloren. Wij waarderen onze vriendschap, wij schrijven en spreken elkaar vrij vaak. Toen wij jonger waren, gingen wij samen op vakantie.

De volgende bijna 20 jaren (tot eind 2000) werden overschaduwd door mijn familie- en werk problemen. En ik moest nog twintig jaren werken voordat ik met pensioen kon gaan.

Mijn vaders tweede vrouw overleed ongeveer tegelijkertijd met de explosie van Tsjernobyl in de Ukraine in 1986. Mijn vader had mijn steun nodig omdat hij nu voor de tweede keer weduwnaar was geworden. In diezelfde tijd moest ik naar Nederland voor de trouwerij van een nichtje. Alle koeien waren toen binnen uit vrees voor radioactieve besmetting. Mijn vaders zuster, de geliefde Tante Phyllis, die mij grootgebracht had, moest in een ziekenhuis opgenomen worden en overleed in 1988. Het reizen naar die oude familieleden en de vele administratie kostten veel tijd en emotionele energie. Soms duurde een reis naar de familie 5 uur heen en 5 uur terug. Mijn vader was nog steeds actief Quaker en ik ging met hem mee naar de Wijdingssamenkomst waar hij woonde. Ik probeerde de reis één keer per de maand te doen. Mijn moeders zuster in Nederland en haar man hebben mij in die heel moeilijke jaren bijgestaan. Zij kwamen iedere zomer bij mij. Zonder hun steun had ik al de problemen niet kunnen dragen.

Naar mijn idee probeerde Mrs. Thatcher veel van de goede ontwikkelingen, die verschillende regeringen in de zeventiger jaren in gang hadden gezet, te vernietigen. Bijvoorbeeld: in 1988, werden de belastingen voor welgestelde mensen verminderd. Dat

heeft een storm van protest opgeleverd. Onder de Quakers in Oxford hebben wij een NGO gesticht, een zelf-belasting systeem dat OXFAP heet. (Oxford Friends Action Against Poverty). (<https://oxfordquakers.org/about-oxford-meeting/oxfap/>) Het bestaat nog steeds en kan iedere arme inwoner (niet-Quaker) van Oxford helpen. Quakers zijn van het fonds uitgesloten omdat er al fondsen bestaan om arme Quakers bij te staan. Ik was enkele jaren lid van het bestuur van OXFAP. In 2018 hebben de Oxford Quakers £17,200 aan

OXFAP geschonken.

Mijn Quaker meeting vroeg mij in 1991 om 'Elder' te worden. Maar ik kreeg kort daarna een maagzweer en moest daarmee stoppen. 'Elder' zijn was voor mij in de jaren dat ik fulltime werkte onmogelijk.

In mijn schaarse vrije tijd volgde ik de politieke ontwikkelingen in Engeland en midden jaren '90 was ik zeer actief in mijn plaatselijke Labour Party. Ik nam ook deel aan manifestaties tegen atoomwapens, tegen apartheid etc.

Mijn vader is in 1987 voor de derde keer getrouwd, met een Quaker vriendin, die Jo Cox heette. Hij stierf in 1998. Jo bleef een fantastische vriendin voor mij, zij verhuisde naar Wales. Hun huis werd verkocht toen ik 59 jaar oud was en het jaar daarna kon ik mijn pensioen opnemen, dat van staatswege en dat van de werkgever. Ik ging graag met pensioen. Ik had lang genoeg bij Oxfam gewerkt en had veel interesses buiten mijn baan.

In 2001 begon ik vrijwilligerswerk voor asielzoekers te doen. Er bestond en bestaat nog steeds een organisatie Asylum Welcome in Oxford, die steun krijgt van o.a. Quakers. Enkele maanden voor mijn pensionering heb ik ermee ingestemd om toch weer 'elder' te worden en dat heb ik zes jaar lang met veel voldoening gedaan.

Ik hield me ook bezig met verder onderzoek over westelijk Zimbabwe. Na de onafhankelijkheid van Zimbabwe in 1980 kon ik terugkeren. Ik ging er heen om een biografie te schrijven over een koningin, die het verzet tegen de blanke overheersing van Zimbabwe had georganiseerd. Ik werkte samen met een collega historicus, Mr Pathisa Nyathi, die ik tijdens een bezoek aan Zimbabwe in 1994 had ontmoet.

Professor Terence Ranger was een van de oprichters van Asylum Welcome,

Suresh in 2016 bij een reünie van de Fabers

Hij was voor mij een mentor-figuur. In 2005 heeft hij mij gevraagd om samen met hem een Zimbabweaanse vrouw te begeleiden. Zij wilde een PhD schrijven over het onderwijs aan rooms-katholieke vrouwen in westelijk Zimbabwe. Dat was een grote eer en ik ben dankbaar op dat verzoek ingegaan. Ongeveer tegelijkertijd is de vrouw van Terence Ranger lid van Oxford Quakers geworden. Tot haar overlijden in 2019 heb ik haar vanuit de Quakers bezocht.

In 2010 is mijn stiefmoeder Jo vrij plotseling ziek geworden en overleden. Tot mijn enorme verrassing heeft zij mij een, naar mijn idee, kolossaal bedrag nagelaten. De Oxford Quakers en Oxfam waren in Engeland al vroeg bezig met ethisch investeren. Ik had zelf al contact met een ethische investeringsmaatschappij. Ik vroeg dus direct aan de beleggingsadviseur van wijlen Jo, “Waarin heeft mijn stiefmoeder geïnvesteerd?” Ik was diep geschokt dat die links-oriënteerde Quaker al haar geld bij British Petroleum en Shell had geïnvesteerd, dus in olie, zó slecht voor het milieu! “Verkoopt U al die aandelen” zei ik tegen de wat verbaasde investeringsadviseur. En dat heeft hij gedaan. Met advies van deskundige Quakers in Oxford heb ik mijn huurflat voor zover mogelijk milieuvriendelijk

gemaakt. Dat gebeurt haast nooit in Engeland omdat veel huurders bang zijn vroeg of laat uit hun huis gezet te worden. Ik heb dit huis nooit kunnen kopen maar ik kon er wel blijven wonen. In 2011, bijvoorbeeld, heb ik er dubbele beglazing in laten zetten, met instemming van de eigenaren van het huis. Het Quaker advies om niet te vliegen was voor mij een groot probleem. Ik

Marieke is tot tranen geroerd in 2016 toen Mevr. Rebecca Mabhena haar een cadeau gaf. Mevr. Mabhena, geboren Dlodlo. Zij was een nicht van de grote Zimbabweaanse Koningin Lozikeyi en weduwe van de onderscheiden nationalistisch leider Welshman Mabhena van Zimbabwe

wist dat ik een belangrijke bijdrage kon leveren aan het schrijven van de geschiedenis van West Zimbabwe en ben dus ieder jaar tussen 2009 en 2018, van het geld van Jo Cox Clarke, naar Bulawayo gegaan. Met dat geld kon ik ook mijn boek publiceren over de Zimbabweaanse koningin Lozikeyi Dlodlo in Bulawayo. Een

exemplaar daarvan konden we aan elke middelbare school in Westelijk Zimbabwe sturen. Ik voelde me ook een beetje bezwaard, dat ik na vanaf 1986 bijna jaarlijks met het vliegtuig naar mijn Nederlandse familie ben gereisd.

Vóór die tijd ging ik met de boot. Maar omdat er een keer een ruzie was op de boot in

de buurt van de Duty Free Shop, was ik bang dat ik een volgende keer bij iets dergelijks betrokken zou worden. Ik heb nooit een rijbewijs gehaald en ik reis nauwelijks buiten Oxford als ik in Engeland ben. Ik hoop dat ik niet al te veel problemen heb veroorzaakt wat betreft klimaatverandering. Een paar jaar geleden reisde ik geregeld naar vergaderingen van het bestuur van de Britse Quaker Socialisten, vanwege de goede vriendschappen en gesprekken daar. Ik heb in dit verhaal, en in het verhaal in het vorige nummer van De Vriendenkring geprobeerd om in het kort mijn werk en mijn verdere activiteiten te beschrijven. Ik hoop dat jullie daarin een aantal Quaker uitgangspunten herkennen.

Als jullie mij daarover iets willen schrijven ben ik hier bereikbaar:

marieke.clarke@gmail.com

Publicaties

- *“We are the original people: the story of a development project ,“ door Marieke Clarke (Ajanta Publications, Delhi 1991). Over het Nougam Project.*
- *“A cradle of the revolution: Voices from Inyathi School,” door Marieke Clarke en Pathisa Nyathi (Amagugu Publishers, Bulawayo, 2018). Over de school waar ik les gaf.*
- *“35 years of work in Indian villages” (als online document te verkrijgen bij Marieke Clarke) Het werk van Suresh in en na het project in Nougam.*

Marieke met Mr. en Mrs. Mzilethi. Zij gaf les aan Mr Mzilethi van 1963- 4.

Vrienden in het hele land

Maandvergaderingen, bijeenkomsten:

Noord en Oost Nederlandse
A'dam
Deventer
Driebergen
MiZuNed
Haagse
Breda/Helmond

Quaker Secretariaat:

Religieus Genootschap der Vrienden (Quakers).
tel.: 06 13700682, e-mail: secretariaat@deQuakers.nl.

Penningmeester Nederlandse Jaarvergadering:

Bankrek. NL65 TRIO 0212 3772 64 t.n.v. Rel. Genootschap der Vrienden - Quakers- te Amsterdam.

Quaker Bibliotheek:

Vossiusstraat 20, 1071 AD Amsterdam, open op afspraak 'Bibliothecaris: Marianne IJspeert, tel. 020-6125703 (06-12730475).

Quaker Literatuur:

Willem Furnée; Badhuisweg 149, 2597 JN 's-Gravenhage tel.: 070-3220544, e-mail: litteratuur@Quakers.nu. Bankrek.: NL65 TRIO 0212 3772 64 t.n.v. Rel. Genootschap der Vrienden - Quakers-te Amsterdam. m.v.v. Quaker Literatuur.

Amsterdamse Maandvergadering:

Schrijver: Marianne IJspeert, W. de Zwijgerlaan 21-III, 1056JD Amsterdam tel. 020-6125703 e-mail: mijquak.1@online.nl Bankrek.: NL81 INGB 0004 9200 51 t.n.v. A'damse MV Quakers te Anna Paulowna.

Haagse Maandvergadering:

Schrijver: Anneke Spreij, e-mail: haagsevrienden@Quakers.nu.
Haagse Maandvergadering, Stadhouderslaan 8, 2517 HW 's-Gravenhage. tel. 070-3600621, Bankrek.: NL48 INGB 0001 8562 21 t.n.v. Haagse Vrienden, Quakers Den Haag.

Midden- en Zuid-Nederlandse Maandvergadering:

Schrijver: Els Ramaker, Prinses Marijkelaan 31, 4002AT Tiel, tel. 0344 606818/0636361350. email: els@ramaker.me. Bankrek.: NL67 TRIO 0197 6518 52 t.n.v. MZNMV Quakers.

Deventergroep:

Inlichtingen: Frieda Oudakker 0644794366, email: friedaoudakker@gmail.com.

Noord Oost Nederlandse Maandvergadering:

Schrijver: Kees Nieuwerth; Hoofdstraat 26; 9514 BE Gasselternijveen; k.nieuwerth@wxs.nl Bankrek.: NL12 INGB 0001 5908 95 t.n.v. N.O.N. MV Rel. Gen. der Vr. te Groningen.

Quaker Hulpfonds:

Schrijver vacature. Penningm: Dick Meijaard, e-mail: persel@xs4all.nl. Bankrek. is NL94 TRIO 0338 4113 64. t.n.v. Quaker Hulpfonds Religieus Genootschap der Vrienden, Quakers, te den Haag.

Vrienden voor Brussel (VVQREA):

Schrijver: Corien van Dorp, tel: 070-3867309. e-mail: vvqrea@gmail.com. Bankrek. NL93 TRIO 0391 2219 65 - t.n.v.: Vrienden van de Quakerraad te Helmond.

Vriendenkring:

Helaas moeten we per 1 jan. 2019 de abonnementsprijs van de Vriendenkring verhogen tot: €30,- voor Nederland en €45,- voor Buitenland (ook Europa). NL65 TRIO 0212 3772 64 t.n.v. Religieus Genootschap der Vrienden Quakers te Amsterdam met vermelding van 'Abonnement Vriendenkring'. e-mail: vriendenkring-redactie@gmail.com

Waar zijn Quakerbijeenkomsten?

Wijdingsamenkomsten in Nederland en België

Amsterdam	Iedere zondag 10.30	Vossiusstraat 20, Amsterdam, info: 020-6125703 e-mail: mijquak.1@online.nl
Antwerpen	Geen vaste tijdstippen	Info Jan Peeters tel.: 0032.15.24 75 10 e-mail : boekrijk@hotmail.com
Bennekom/Wageningen	Iedere zondag: 10.30-11.30 in Wageningen! (vanaf 1 oktober) Thuis-Wageningen, Stationsstraat 32, 6701 AM	e-mail: els@ramaker.me Op de 2e zondag van de maand is er eerst een gesprek vanuit de stilte en daarna wijdingsamenkomst tot 11.30.
Brussel	Iedere zondag 11.00	Quaker House, Square Ambiorix 50, 1000 Brussel, tel.: 00.32.2.230 49 35
Den Haag	Iedere zondag 10.30 HapStilSnap 14 febr.	Stadhouderslaan 8, Den Haag. Kinderen zijn altijd welkom. Bij kennisgeving vooraf is er voor hen een aangepast programma. Info: tel. 070-3600621
Driebergen	Normaal iedere 3 ^e zondag, 10.30 in 't Haagje 1, Driebergen -Rijsenburg.	Onze kinderen verheugen zich op gezelschap! Voor informatie: 0648255846 of per mail: Quakers@marielke.nl
Deventer	3 ^e zondag 10.30 Gespreksavond: dinsdag 12 febr. 18.30.	In het Meester Geertshuis, Assenstraat 20, 7411JT Deventer. Inlichtingen bij Frieda Oudakker tel. 0644794366, e-mail: friedaoudakker@gmail.com
Gent	2e woensdag 20.00-22.00. 4e zondag 11.00-13.00.	In het zaaltje boven vzw Trafiek, aan Pierkespark in de Brugse Poort. (vooraf graag contact opnemen, Quakercircels@gmail.com)
Groningen	2e en 4e zondag 10.30 In De Poort, Moesstraat 20, 9717JW Groningen, tel. 050-5712624	Kinderen zijn welkom! Graag tevoren doorgeven aan de schrijver: Kees Nieuwerth e-mail: k.nieuwerth@wxs.nl
Wijhe, bij Zwolle	Eerste zondag 10.30	Wim Balijon, tel.: 0570-597170 Slotpark 77, 8131 DW Wijhe. Graag aanmelden.
Zwolle	Wo 9 okt, en 6 nov., en 11 dec. 18.00-20.30 Van Nispensingel 5, 8016LM Zwolle	Bij Marlies en Sytse Tjallingii, 06-23869715, graag even aanmelden bij marlies marliestjallingii@home.nl

Wijdingsamenkomsten op Afstand

Online meeting for worship: op tijdstippen rekening houdend met verschillende tijd-zones, bekendmaking op: Quakerworship.org

Foto's van de fotoworkshop op de Grensbijeenkomst

foto Sytse Tjallingii

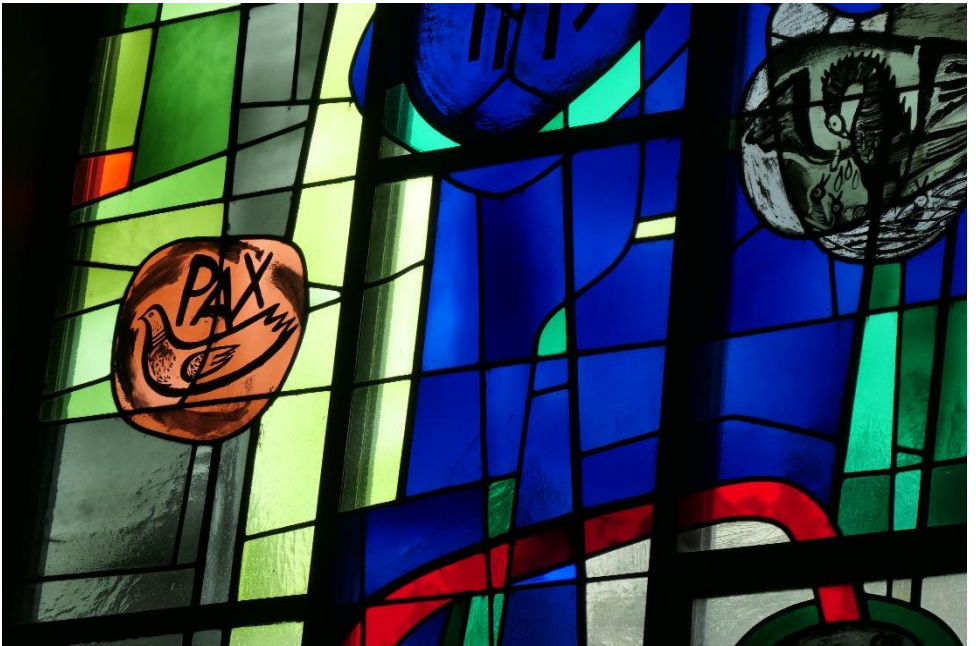

foto Jean Vliegen